

Maa- ja metsätalousministeriö

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta 2030 (KISS2030)

Maa- ja metsätalousministeriön johdolla vuosien 2021–2022 aikana valmisteltu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma (KISS2030) on osa ilmastolain mukaista ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmää. Suunnitelmalla pyritään osaltaan edistämään Euroopan unionin ilmastotavoitteiden saavuttamista sekä eurooppalaisen ilmastolain kansallista toimeenpanoa. Vuoteen 2030 ulottuvassa sopeutumissuunnitelmassa esitetään ilmastoriskien hallinnan ja yhteiskunnan ilmastonkestävyyden vahvistamiseksi tarkemmat tavoitteet ilmastonmuutokseen varautumiseksi ja sopeutumiseksi sekä ehdotuksia politiikkatoimiksi tavoitteiden saavuttamiseksi. Valmistelussa lähtökohtana on ollut saavuttaa sopeutumistavoitteet mahdollisimman kustannustehokkaalla, tarkoituksenmukaisella ja oikeudenmukaisella tavalla sisällyttämällä ilmastoriskien hallinnan ja ilmastonkestävyyden vahvistaminen osaksi normaalia suunnittelua ja toimeenpanoa eri hallinnonaloilla.

Suunnitelmakokonaisuus sisältää kansallisen tason poikkileikkaavia sekä sektorikohtaisesti priorisoituja tavoitteita ja toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi. Lisäksi suunnitelma sisältää kansainvälisen yhteistyön sekä alue- ja kuntatason sopeutumisen vahvistamiseen tähtäviä toimia. Suunnitelma sisältää toimenpiteittäin kuvaukset niiden toteuttamistavasta, ajoituksesta, vastuutahoista sekä toimeenpanon arvioidusta resursoinnista.

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi toteutettavat toimenpiteet ovat keino vähentää ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Ilmastonmuutoksen taloudellisten vaikutusten arvioidaan etenkin lyhyellä aikavälillä olevan maltillisia. Ne ovat kuitenkin kasvussa ja kumuloituvat ajan myötä, joten oikein mitoitettujen ennakoivien varautumistoimien toteuttaminen ovat kustannustehokkaita ja maksavat itseään takaisin.

Suunnitelman kustannukset valtiontalouden kannalta

Kyse on suunnitelmasta, jossa on pyritty arvioimaan tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Suunnitelmaan sisältyy sekä jo käynnistettyjä toimenpiteitä että ehdotuksia lisätoimenpiteistä, joihin ei nykyisellään ole osoitettu voimavaroja. Suunnitelman toimeenpanon käynnistäminen on siten toteuttavissa jo linjattujen resurssien puitteissa. Toimeenpanon on kuitenkin arvioitu edellyttävän lisäresursointia suunnitelmakauden aikana suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman vaikutuksia on pyritty arvioimaan mahdollisimman monipuolisesti, mutta valmistelun yhteydessä ei ole ollut mahdollista arvioida tarkasti ja kattavasti toimenpiteiden valtiontaloudellisia vaikutuksia koko suunnittelukauden aikana. Päätettäessä suunnitelmaan sisältyvien politiikkatoimenpiteiden toteuttamisesta, niiden edellyttämä rahoitustarve täsmentyy niiden toimeenpanon yhteydessä. Suunnitelmassa arvioituja lisärahoitustarpeita käsitellään ja niistä päätetään normaaliin tapaan valtion talousarvioita ja julkisen talouden suunnitelmaa koskeissa menettelyissä valtiontalouden menokehysten puitteissa sovittaen ne yhteen muiden menotarpeiden kanssa. Suunnitelman toimenpiteitä toteutetaan julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman toimenpiteet jakaantuvat lähes jokaisen ministeriön hallinnonalalle. Keskeisiä ministeriöitä suunnitelman toimeenpanon kannalta ovat maa- ja metsätalousministeriön lisäksi mm. ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö ja ulkoministeriö. Toimet ulottuvat lisäksi

valtiovarainministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä puolustusministeriön hallinnonaloille. Myös suunnitelman toimeenpanon edellyttämä rahoitus jakaantuu pääasiassa näiden ministeriöiden hallinnonalojen välille. Arviolta noin kolmannes suunnitelman sisältämistä toimenpiteistä on toimeenpantavissa nykyisten voimavarojen puitteissa. Nämä toimet suuntautuvat ensisijaisesti hallinnon kehittämiseen liittyviin tarpeisiin.

Suunnitelmassa ehdotettujen toimenpiteiden rahoituspohja ja siihen liittyvät lisäresursointitarpeet vaihtelevat ja kytkeytyvät monesti sektorikohtaisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden puitteissa sopeutumistoimet toimeenpannaan. Esimerkiksi uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä ja hoitoa koskevaan tavoitteeseen sisältyvien toimien toimeenpanoa ja seurantaä sovitetaan yhteen muun muassa kansallisen metsästrategian ja tulevan metsätalouden kannustejärjestelmän kanssa. Ruoka- ja ravitsemusturvakokonaisuuteen sisältyvien maatalouden sopeutumistoimenpiteiden toteutus on osa kansallista vuoteen 2027 ulottuvaa CAP-suunnitelmaa, jolla toteutetaan EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Joidenkin kansalliseen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelmaan sisällytettyjen toimenpiteiden, kuten esimerkiksi luonnon monimuotoisuutta vahvistavien HELMI- ja METSO-ohjelmien toimeenpano on jo käynnissä. Näitä toteutetaan parhaillaan voimassaoleviin kehyksiin sisältyvillä määrärahoilla. Suunnitelman toimeenpanon arvioidaan edellyttävän lisärahoitusta toimeenpanon jatkuvuuden turvaamiseksi erityisesti suunnitelmakauden loppupuolella.

Seuraavassa yhteenvetotaulukossa esitetään esimerkkejä kansallisessa sopeutumis suunnitelmassa ehdotetuista toimenpiteistä, joiden arvioituja lisärahoitustarpeita ei ole nykyisellään sisällytetty julkisen talouden suunnitelmaan. Selonteon lukuun 3.1.2 sisältyy tiivistelmä toimenpiteistä, joiden on arvioitu edellyttävän lisärahoitusta toimeenpanon käynnistämiseksi tai tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarpeellisen jatkuvuuden varmistamiseksi.

Toimenpide	Toimeenpanon aikataulu	Arvio lisärahoitustarpeesta
Helteen terveyshaittoihin varautuminen (toimenpiteet 14.1 ja 14.3)	Kansallisen toimintasuunnitelman laatiminen 2023-2025, hellekuolleisuuden seurantamekanismin perustaminen 2024-2026	2023: ei lisärahoitustarvetta 2024: 200 000€ 2025: 200 000€ 2026: 200 000€
Kuivuusriskien hallinnan kehittäminen (toimenpide 13.1)	Prosessin kehittäminen 2023-2027, jonka jälkeen toimeenpano	2023: ei lisärahoitustarvetta 2024: 250 000€ 2025: 250 000€ 2026: 250 000€
Ilmastonmuutokseen sopeutumisen seurantajärjestelmän perustaminen ja toimeenpano (toimenpiteet 24.3-24.4)	Kehittämistyö ja seurantajärjestelmän perustaminen 2023-2025, jonka jälkeen vuosittainen toimeenpano	2023: 300 000€ 2024: 600 000€ 2025: 600 000€ 2026 alkaen: 300 000€ vuosittain
Tietopohjan vahvistaminen (toimenpiteet 22.1-22.2 sekä 22.4-22.6)	TKI-ohjelman valmistelu 2023-2024 ja toteutus 2024-2028, toimintamalli tutkitun tiedon hyödyntämisen vahvistamiseksi vuoteen 2027 mennessä	2023: ei lisärahoitustarvetta 2024-2028: 20 miljoonaa euroa

Kansallisen sopeutumis suunnitelman ja siihen sisältyvien toimenpiteiden täytäntöönpano, seuranta ja raportointi sitovat valtioneuvoston ministeriöiden ja hallinnon resursseja. Hallituksen esityksessä

ilmastolaiksi (HE 27/2022) arvioitiin ja esitettiin, että sopeutumissuunnitelma edellyttää vähintään kahdenhenkilötyövuotta pysyvää lisäresursointia maa- ja metsätalousministeriöön. Samassa yhteydessä arvioitiin, että ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelma edellyttää pysyviä lisäresursseja ELY-keskuksille vuodesta 2023 alkaen. Nämä on jo sisällytetty julkisen talouden suunnitelmaan vuodesta 2023 alkaen. Sopeutumissuunnitelmassa yksilöityjen toimenpiteiden tehokas ja tarkoituksenmukainen toteuttaminen edellyttää mainitun lisäksi mm. kaikilta suunnitelman toimenpiteitä toteuttavilta ministeriöiltä riittävää panostusta sekä henkilöresurssien ja niiden kohdentamisen että toimenpiteiden toteuttamiseen osoitettavan muun rahoituksen osalta.